

**Reflectarea jurisprudenței CJUE  
în hotărârile judecătorești  
interne pronunțate în materia  
dreptului social**

**Culegere de jurisprudență**

**ARDAE**

**Proiect susținut de Asociația Română de Drept  
și Afaceri Europene (ARDAE)**

# **Reflectarea jurisprudenței CJUE în hotărârile judecătorești interne pronunțate în materia dreptului social**

**Culegere de jurisprudență**

**Selecții realizate de:**

**Dragoș Călin,  
judecător,  
Curtea de Apel București**

**Irina Cioponea,  
judecător,  
Curtea de Apel Ploiești**



**EDITURA UNIVERSITARĂ  
București**

Redactor: Monica Stoian  
Tehnoredactor: Ameluța Vișan  
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**

**CĂLIN, DRAGOȘ**

**Reflectarea jurisprudenței CJUE în hotărârile judecătorești interne  
pronunțate în materia dreptului social : culegere de jurisprudență / Dragoș  
Călin, Irina Cioponea. - București : Editura Universitară, 2014  
ISBN 978-606-28-0123-6**

I. Cioponea, Irina

34

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062801236

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2014  
Editura Universitară  
Director: Vasile Muscalu  
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București  
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27  
www.editurauniversitara.ro  
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE  
comenzi@editurauniversitara.ro  
O.P. 15, C.P. 35, București  
www.editurauniversitara.ro

## Cuprins

Cuvânt înainte .....	11
Concedieri colective în cazul insolvenței societății comerciale și efectul direct orizontal al unei directive. Două hotărâri ale instanțelor române în context european .....	16
<b>Capitolul I</b>	
<b>Trimiteri preliminare la Curtea de Justiție a Uniunii Europene formulate în litigii în materie socială .....</b>	<b>29</b>
<b>1. Trimitere preliminară. Securitatea socială a lucrătorilor imigranți. Prestații pentru limită de vârstă. Aplicabilitatea convențiilor de securitate socială între state membre. Refuzul autorităților unui stat membru de a acorda o prestație pentru limită de vârstă pentru perioade de încadrare în muncă realizate pe teritoriul său unui repatriat originar din alt stat membru în temeiul reglementării Uniunii. Cauzele conexe C-401/13 și C-432/13, Vasiliki Balazs împotriva Casei Județene de Pensii Cluj (C-401/13) și Casa Județeană de Pensii Cluj împotriva Attila Balazs (C-432/13) .....</b>	<b>29</b>
1.1. Curtea de Apel București, Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal, sentința civilă nr. 390 din 23 ianuarie 2012 .....	29
1.2. Curtea de Apel Galați, Secția conflicte de muncă și asigurări sociale, încheierea din 23 octombrie 2013 .....	37
<b>2. Trimitere preliminară. Art. 2 alin. 2 din Directiva 2000/78. Noțiunea de discriminare. Crearea unei situații de inegalitate de tratament pe criteriu calității de pensionar a persoanei încadrate în muncă sau care dorește încadrarea în muncă. Cauza C-262/14, SCMD .....</b>	<b>46</b>
Tribunalul Neamț, Secția I civilă, încheierea din 18 iulie 2012 .....	46
<b>3. Trimitere preliminară. Art.1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului trebuie interpretat în sensul că permite reducerea salariilor personalului plătit din fonduri publice cu 25%, conform art. 1 alin. (1) din Legea nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar? Prin Ordonanța din 14 decembrie 2011, Curtea de Justiție a Uniunii Europene s-a declarat vădit necompetentă să răspundă la întrebările preliminare adresate de Tribunalul Dâmbovița. Cauza C-462/11, Cozman .....</b>	<b>57</b>
Tribunalul Dâmbovița, Secția civilă, încheierea din 7 februarie 2011 .....	57

<b>4. Trimitere preliminară. Aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității. Reglementare a unui stat membru care condiționează rambursarea integrală a cheltuielilor aferente îngrijirilor spitalicești acordate în alt stat membru de obținerea unei autorizații prealabile. Ordonanța CJ din 11 iulie 2013. Cauza C-430/12, Luca .....</b>	<b>63</b>
<i>Curtea de Apel Bacău, Secția I civilă, încheierea din 10 septembrie 2012 .....</i>	<b>63</b>
<b>5. Trimitere preliminară. Drepturi salariale ale magistraților. Discriminare operată în funcție de apartenența la o categorie socioprofesională sau de locul de muncă. Condiții de despăgubire pentru prejudiciul suferit. Directivele 2000/43/CE și 2000/78/CE. Inaplicabilitate. Inadmisibilitatea cererii de pronunțare a unei hotărâri preliminare. Hotărârea CJ din 7 iulie 2011. Cauza C-310/10, Agafiței și alții .....</b>	<b>71</b>
<i>Curtea de Apel Bacău, Secția civilă, cauze minore, familie, conflicte de muncă, asigurări sociale, încheierea din 14 iunie 2010 .....</i>	<b>71</b>
<b>6. Trimitere preliminară. Dreptul Uniunii Europene poate fi interpretat ca opunându-se unei reglementări interne, precum O.U.G. nr.111/2010, care reglementează diferențieri de tratament între copiii secunzi, terți etc., proveniți dintr-o sarcină multiplă, cei primi proveniți dintr-o sarcină multiplă precum și cei proveniți dintr-o sarcină simplă? Cauza C496/14, Văraru ..</b>	<b>76</b>
<i>Tribunalul Sibiu, Secția I civilă, încheierea din 9 octombrie 2014 .....</i>	<b>76</b>
<b>Capitolul II</b>	
<b>Respingerea unor cereri de sesizare a Curții de Justiție a Uniunii Europene cu trimiteri preliminare .....</b>	<b>81</b>
<b>1. Respingerea cererii de sesizare a CJUE prin teoria actului clar și a actului clarificat .....</b>	<b>81</b>
<i>1.1. Curtea de Apel București, Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal, sentința civilă nr. 390 din 23 ianuarie 2012 .....</i>	<b>81</b>
<i>1.2. Tribunalul București, Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, încheierea din 21 septembrie 2012 .....</i>	<b>85</b>
<b>2. Respingerea cererii de sesizare a CJUE întemeiată pe lipsa utilității unui răspuns al Curții de Justiție .....</b>	<b>86</b>
<i>2.1. Curtea de Apel Iași, Secția litigii de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 139 din 24 februarie 2009 .....</i>	<b>86</b>
<i>2.2. Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, încheierea din 2 noiembrie 2011 .....</i>	<b>87</b>
<i>2.3. Tribunalul Olt, Secția I civilă, sentința nr. 1674 din 13 octombrie 2011 .....</i>	<b>91</b>
<i>2.4. Curtea de Apel București, Secția a IX-a civilă și pentru cauze privind proprietatea intelectuală, încheierea din 11 noiembrie 2011 .....</i>	<b>94</b>
<b>3. Respingerea cererii de sesizare a CJUE din cauza lipsei punerii în aplicare a dreptului Uniunii .....</b>	<b>95</b>

3.1. Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, încheierea din 25 ianuarie 2012 .....	95
3.2. Curtea de Apel București, Secția a IX-a civilă și pentru cauze privind proprietatea intelectuală, conflicte de muncă și asigurări sociale, încheierea din 22 octombrie 2011 .....	105
3.3. Curtea de Apel Pitești, Secția I civilă, încheierea din 27 ianuarie 2012 ....	109
3.4. Curtea de Apel Bacău, Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, decizia nr. 223 din 16 februarie 2012 .....	116
3.5. Judecătoria Sectorului 4 București, sentința civilă nr. 919 din 30 ianuarie 2013 .....	119
<b>4. Respingerea cererii de sesizare a CJUE într-o ordonanță președințială</b>	<b>121</b>
Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, încheierea din 10 ianuarie 2011 .....	121
<b>Capitolul III</b>	
<b>Concedieri colective .....</b>	<b>127</b>
<b>1. Concedieri colective în cazul insolvenței angajatorului. Directiva 98/59/CE privind armonizarea legislațiilor statelor membre ale Uniunii Europene referitoare la concedierile colective .....</b>	<b>127</b>
1.1. Curtea de Apel Galați, Secția conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 430 din 19 iunie 2014 .....	127
1.2. Curtea de Apel Cluj, Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, decizia civilă nr. 190 din 25 noiembrie 2013 .....	137
1.3. Tribunalul București, Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, sentința civilă nr. 11333 din 18 decembrie 2013 .....	150
1.4. Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, încheierea din 6 mai 2014 .....	161
1.5. Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția de contencios administrativ și fiscal, decizia civilă nr. 2243 din 14 aprilie 2009 .....	172
<b>2. Concedieri colective. Transfer de întreprindere. Directiva 2001/23/CE privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la menținerea drepturilor lucrătorilor în cazul transferului de întreprinderi, unități sau părți de întreprinderi sau unități .....</b>	<b>175</b>
2.1. Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr.6246/R din 4 noiembrie 2009	175
2.2. Curtea de Apel Alba Iulia, Secția pentru conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 1257 din 3 decembrie 2007 .....	179
<b>3. Concedieri colective. Directiva 2002/14/CE de stabilire a unui cadru general de informare și consultare a lucrătorilor din Comunitatea Europeană.</b>	<b>184</b>
3.1. Curtea de Apel Iași, Secția litigii de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 996 din 20 octombrie 2009 .....	184
3.2. Curtea de Apel Ploiești, Secția conflicte de muncă și asigurări sociale, sentința nr. 13 din 11 ianuarie 2008 .....	191

<b>Capitolul IV</b>	
<b>Egalitate de tratament</b> .....	195
<b>1. Directiva nr. 1999/70/CE privind acordul-cadru cu privire la munca pe durată determinată, încheiat între CES, UCIPE și CEIP</b> .....	195
<i>Curtea de Apel Târgu Mureș, Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, sentința nr. 220 din 25 octombrie 2011</i> .....	195
<b>2. Directiva 2002/73/CE de modificare a Directivei 76/207/CEE privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în ceea ce privește accesul la încadrarea în muncă, la formarea și la promovarea profesională, precum și condițiile de muncă</b> .....	198
2.1. <i>Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 4236/R din 14 octombrie 2010</i> .....	198
2.2. <i>Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 2838 din 10 aprilie 2012</i> .....	205
2.3. <i>Tribunalul Mureș, Secția civilă, sentința nr. 64 din 14.01.2014</i> .....	217
2.4. <i>Curtea de Apel Iași, Secția litigii de muncă și asigurări sociale, decizia nr. 807 din 5 octombrie 2010</i> .....	223
<b>3. Directiva 2000/78/CE de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă</b> .....	228
3.1. <i>Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 2997 din 24 aprilie 2012</i> .	228
3.2. <i>Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 4920R din 12.11.2010</i> .....	236
3.3. <i>Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 5012 din 9 septembrie 2011</i>	242
<b>Capitolul V</b>	
<b>Securitatea socială a lucrătorilor migranți. Prestații pentru limită de vârstă.</b>	263
<b>1. Coordonarea regimurilor de securitate socială. Regulamentul nr. 1408/71 al Consiliului privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității. Regulamentul nr. 574/72 al Consiliului de stabilire a modalităților de aplicare a Regulamentului nr. 1408/71 al Consiliului privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității.</b> .....	263



1.1. Tribunalul Timiș, Secția I civilă, sentința civilă nr. 2267 din 23 septembrie 2013 .....	263
1.2. Tribunalul București, Secția a VIII-a Conflicte de muncă și asigurări sociale, sentința civilă nr. 5601 din 10 septembrie 2008 .....	272
1.3. Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr.5414 din 15 noiembrie 2013 .....	274
1.4. Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr.4099R din 3 iunie 2009.....	279
<b>2. Securitatea socială a lucrătorilor - Egalitate de tratament. Directiva nr. 79/7/CEE a Consiliului din 19 decembrie 1978 privind aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale. Directiva nr. 86/378/CEE privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în cadrul regimurilor profesionale de securitate socială. Directiva nr. 96/97/CE de modificare a Directivei 86/378/CEE privind aplicarea principiului egalității de tratament între bărbați și femei în cadrul regimurilor profesionale de securitate socială. ....</b>	<b>282</b>
2.1. Tribunalul București, Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, sentința civilă nr. 2992 din 28 martie 2010 .....	282
2.2. Curtea de Apel București, Secția a VII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 3769 din 8 iunie 2011 .....	291
<b>Capitolul VI</b>	
<b>Miscellanea .....</b>	<b>302</b>
<b>1. Acțiune civilă prin care se pretinde împotriva Statului Român un “drept la aplicarea cu prioritate a dreptului Uniunii Europene”. Inadmisibilitate. Tribunalul București, Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, sentința civilă nr. 559 din 18 ianuarie 2013.....</b>	<b>302</b>
<b>2. Piața fondurilor de pensii private obligatorii. Înțelegere între societățile comerciale – administratori ai fondurilor de pensii private pentru repartizarea participanților cu aderare dublă. Lipsa caracterului anticoncurențial al înțelegerii .....</b>	<b>303</b>
Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția contencios administrativ și fiscal, decizia nr. 1203 din 21 februarie 2013.....	303
Considerentele instanței cu privire la fondul cauzei .....	309
<b>3. Dreptul persoanelor asigurate de a beneficia de tratament medical în spațiul Uniunii Europene. Condiții de eliberare a formularului E 112 .....</b>	<b>320</b>
Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția contencios administrativ, decizia nr. 889 din 21 februarie 2012 .....	320



## CUVÂNT ÎNAINTE

Volumul "**Reflectarea jurisprudenței CJUE în hotărârile judecătorești interne pronunțate în materia dreptului social. Culegere de jurisprudență**", îngrijit de doi judecători din cadrul secțiilor de specialitate ale Curții de Apel București, respectiv Curții de Apel Ploiești, este destinat practicienilor dreptului, deopotrivă magistrați și avocați în domeniul litigiilor de muncă și asigurări sociale<sup>1</sup>, confrunțați de aproximativ opt ani cu aplicarea jurisprudenței CJUE în cauzele aflate pe rolul instanțelor naționale, a căror diversitate a cunoscut o amplificare previzibilă.

Publicarea sa a fost sprijinită de Asociația Română de Drept și Afaceri Europene (ARDAE), organizație non-guvernamentală alcătuită din teoreticieni și practicieni în domeniul dreptului Uniunii Europene, constituită în scopul promovării dreptului și a politicilor europene. De asemenea, trebuie evidențiat efortul depus pentru obținerea informațiilor, solicitarea pe calea petițiilor a hotărârilor judecătorești de la instanțele din România, realizat de Asociația Forumul Judecătorilor din România, care a colaborat în realizarea acestui proiect.

Volumul cuprinde șapte capitole, prezentând pentru început trimiterile preliminare la Curtea de Justiție a Uniunii Europene formulate în litigii în materie socială de instanțele românești (o experiență poate mai puțin fericită) - cauzele conexe C-401/13 și C-432/13, *Vasiliki Balazs* (C-401/13) și *Attila Balazs* (C-432/13), cauza C-262/14, *SCMD*, cauza C-462/11, *Cozman*, cauza C-430/12, *Luca*, cauza C-310/10, *Agafiței și alții* și cauza C-496/14, *Văraru*, în parte deja soluționate.

Astfel, prin ordonanța din 14 decembrie 2011<sup>2</sup>, Curtea s-a declarat vădit incompetentă să răspundă la întrebarea adresată de Tribunalul Dâmbovița în cauza *Cozman*, C-462/11, întrucât hotărârea de trimitere nu cuprindea niciun element concret în temeiul căruia să se poată considera că *Legea nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar* urmărea să pună în aplicare dreptul Uniunii Europene.

---

<sup>1</sup> Și nu numai, dreptul social având o sferă procesuală mai largă în România, spre exemplu, anumite litigii fiind în competența secțiilor de contencios administrativ și fiscal ale instanțelor judecătorești, cum se va observa și din hotărârile judecătorești selectate în prezenta culegere.

<sup>2</sup> Ordonanța din 14 decembrie 2011, cauza C-462/11, *Victor Cozman c. Teatrul Municipal Târgoviște*, ECR 2011 p. I-197\*, Summ.pub., ECLI:EU:C:2011:83.

Remarcăm și hotărârea CJUE din 7 iulie 2011, prin care cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată de Curtea de Apel Bacău în cauza C-310/10<sup>3</sup>, *Agafitei și alții*, a fost declarată inadmisibilă. Într-o pretinsă situație de discriminare în materie de remunerare a judecătorilor în raport cu procurorii din cadrul DNA și DIICOT, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a reținut că nu erau aplicabile directivele Uniunii în materia discriminării<sup>4</sup>: „[...] decizia de trimitere nu conține nicio indicație suficient de precisă din care s-ar putea deduce că, prin faptul că legiuitorul intern a supus aceluiași regim de reparare a prejudiciului încălcările normelor de nediscriminare prevăzute de Directivele 2000/43 și 2000/78 și încălcările normelor de nediscriminare rezultate numai din legislația națională, acesta ar fi înțeles să facă trimitere, în privința acestor din urmă încălcări, la conținutul unor dispoziții ale dreptului Uniunii sau să se conformeze soluțiilor reținute de acestea. [...] Pe de o parte, un regim de sancțiuni precum cel pe care statele membre sunt chemate să îl pună în aplicare în temeiul art. 15 din Directiva 2000/43 și al art. 17 din Directiva 2000/78 constituie accesoriul normelor materiale de nediscriminare pe care le prevăd directivele menționate și a căror efectivitate trebuie să o asigure. Or, [...] directivele respective nu conțin nicio normă de nediscriminare care, precum cea la care se referă litigiul principal, să se întemeieze pe categoria profesională. Pe de altă parte, art. 15 din Directiva 2000/43 și art. 17 din Directiva 2000/78 se limitează la a impune statelor membre obligația de a institui un regim de sancțiuni aplicabile în cazul încălcării dispozițiilor naționale adoptate în aplicarea directivelor menționate, arătând în această privință că respectivele sancțiuni trebuie să fie efective, proporționale și disuasive și că pot consta în despăgubiri. Rezultă că, atunci când urmează să fie aplicate în privința unor situații care nu intră în domeniul de aplicare a respectivelor dispoziții ale dreptului Uniunii, diversele măsuri concrete pe care le presupune punerea în aplicare a acestor din urmă dispoziții pot fi percepute cu dificultate ca făcând trimitere la noțiuni conținute în aceleași dispoziții sau ca fiind conforme soluțiilor reținute în acestea, cărora ar trebui să li se asigure o interpretare uniformă, indiferent care ar fi împrejurările în care acestea urmează să fie aplicate”. Cum arătam cu o altă ocazie, la o primă citire, cele două întrebări adresate de instanța de trimitere pot părea de neînțeles, ele punând în discuție inclusiv aspecte

---

<sup>3</sup> Înainte de sesizarea Curții de Justiție, instanța judecătorească a ridicat, din oficiu, și excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, în dosarul nr. 919.1/110/2008, respinsă ca inadmisibilă prin Decizia nr. 146 din 25 februarie 2010 pronunțată de Curtea Constituțională. Aceasta din urmă a constatat că instanțele judecătorești pot acorda orice reparații/despăgubiri pe care le consideră adecvate numai în măsura în care repararea prejudiciului nu vizează drepturi salariale prevăzute de lege. Condiția pe care trebuie să o respecte instanța de judecată este aceea de a nu înlocui acte normative cu norme create pe cale judiciară sau cu prevederi cuprinse în alte acte normative. Deci, instanța de judecată nu trebuie să se transforme în legiuitor pozitiv, ci trebuie să aplice O.G. nr. 137/2000 într-un mod care să asigure repararea adecvată a oricărui prejudiciu suferit de o persoană în urma constatării unei discriminări. Curtea Constituțională nu poate da indicații unei instanțe judecătorești despre modul concret în care trebuie să aplice și să interpreteze legea la cazul dedus judecății sale, întrucât aceste chestiuni excedează competenței instanței de contencios constituțional. Curtea Constituțională subliniază însă faptul că numai instanța constituțională poate constata neconstituționalitatea unui text de lege sau ordonanță care reglementează drepturi salariale, celelalte autorități urmând să dea efect direct actului normativ, precum și deciziei Curții printr-o interpretare și aplicare conformă.

<sup>4</sup> Directiva 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică (JO L 180, p. 22, Ediție specială, Capitolul 20, vol. 1, p. 19); Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă (JO L 303, p. 16, Ediție specială, Capitolul 5, vol. 6, p. 7).

jurisprudențiale tranșate de Curtea de la Luxemburg de peste 30 de ani, remarcându-se inclusiv inadecvarea interpretării pe care instanța națională ar propune-o cu o altă autoritate națională – Curtea Constituțională<sup>5</sup>.

În cauza *Luca*, C-310/10, prin ordonanța din 11 iulie 2013, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a considerat că răspunsurile la întrebările adresate de instanța de trimitere puteau fi în mod clar deduse din jurisprudența Curții, în special din hotărârea din 5 octombrie 2010, *Elchinov* (C-173/09, Rep., p. I-8889), trimitere preliminară realizată de Administrativen sad Sofia-grad, Bulgaria, ceea ce indică poate și o superficială documentare a instanței românești de trimitere.

În acest context, mult mai relevante par a fi soluțiile de respingere a unor cereri de sesizare a Curții de Justiție a Uniunii Europene cu trimiteri preliminare, pe care instanțele românești le-au pronunțat, întrucât responsabilitatea judecătorului național trebuie să aibă în vedere inclusiv dimensiunile declanșării procedurii pentru pronunțarea unei decizii preliminare, ceea ce presupune că judecătorul național trebuie să cunoască foarte temeinic și dreptul material al Uniunii Europene<sup>6</sup>. Culegerea menționează soluții de respingere a cererii de sesizare a CJUE prin teoria actului clar și a actului clarificat<sup>7</sup>, de respingere a cererii întemeiată pe lipsa utilității unui răspuns al Curții de Justiție<sup>8</sup>, de respingere a cererii de sesizare din cauza lipsei punerii în aplicare a dreptului Uniunii Europene<sup>9</sup>, respectiv de respingere a cererii de sesizare a CJUE în procedura ordonanței președințiale<sup>10</sup>.

Capitolul III al culegerii prezintă hotărârile judecătorești relevante pronunțate în materia concedierilor colective, insistând atât asupra situației insolvenței angajatorului (Directiva 98/59/CE privind armonizarea legislațiilor statelor membre ale Uniunii Europene referitoare la concedierile colective)<sup>11</sup>, cât și asupra transferului de

---

<sup>5</sup> Pentru detalii, Mihai Șandru, Mihai Banu, Dragoș Călin, *Procedura trimiterii preliminare. Principii de drept al Uniunii Europene și experiențe ale sistemului român de drept*, C.H. Beck, București, 2013, capitolul X („Concluzii – un bilanț la 6 ani de la aderarea României la UE”), p. 595 și urm.

<sup>6</sup> Pentru detalii, Mihai Șandru, Mihai Banu, Dragoș Călin, *Refuzul instanțelor naționale de a trimite întrebări preliminare*, C.H. Beck, București, 2013, partea introductivă („Tipologii privind respingerea de către instanțele judecătorești din România a cererilor de efectuare a unei trimiteri preliminare”), p. I și urm.

<sup>7</sup> A se vedea Curtea de Apel București, Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal, sentința civilă nr. 390 din 23 ianuarie 2012; Tribunalul București, Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, încheierea din 21 septembrie 2012.

<sup>8</sup> Spre exemplu, Curtea de Apel Iași, Secția litigii de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 139 din 24 februarie 2009; Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, încheierea din 2 noiembrie 2011; Tribunalul Olt, Secția I civilă, sentința nr. 1674 din 13 octombrie 2011; Curtea de Apel București, Secția a IX-a civilă și pentru cauze privind proprietatea intelectuală, încheierea din 11 noiembrie 2011.

<sup>9</sup> A se vedea Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, încheierea din 25 ianuarie 2012; Curtea de Apel București, Secția a IX-a civilă și pentru cauze privind proprietatea intelectuală, conflicte de muncă și asigurări sociale, încheierea din 22 octombrie 2011; Curtea de Apel Pitești, Secția I civilă, încheierea din 27 ianuarie 2012; Curtea de Apel Bacău, Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, decizia nr. 223 din 16 februarie 2012; Judecătoria Sectorului 4 București, sentința civilă nr. 919 din 30 ianuarie 2013.

<sup>10</sup> Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, încheierea din 10 ianuarie 2011.

<sup>11</sup> A se vedea Curtea de Apel Galați, Secția conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 430 din 19 iunie 2014; Curtea de Apel Cluj, Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, decizia civilă nr. 190 din 25 noiembrie 2013; Tribunalul București, Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, sentința civilă nr. 11333 din 18 decembrie 2013; Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, încheierea din 6 mai 2014; Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția de contencios administrativ și fiscal, decizia civilă nr. 2243 din 14 aprilie 2009.

întreprindere (Directiva 2001/23/CE privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la menținerea drepturilor lucrătorilor în cazul transferului de întreprinderi, unități sau părți de întreprinderi sau unități)<sup>12</sup> și informării și consultării lucrătorilor (Directiva 2002/14/CE de stabilire a unui cadru general de informare și consultare a lucrătorilor din Comunitatea Europeană).<sup>13</sup>

De altfel, pentru a reliefa o discuție amplă în materie, volumul cuprinde și articolul "Concedieri colective în cazul insolvenței societății comerciale și efectul direct orizontal al unei directive. Două hotărâri ale instanțelor române în context european"<sup>14</sup>, ce urmărește plasarea într-un context mai general a argumentelor *pro* și *contra* recunoașterii unui efect direct orizontal dispozițiilor Directivei nr. 98/59 într-un litigiu privind o concediere colectivă.

Egalitatea de tratament pare a fi domeniul dreptului social în care instanțele naționale au excelat în ce privește utilizarea dreptului Uniunii Europene, ca argument de autoritate, de circumstanță, ca simplă trimitere ori în context mai mult impropriu, capitolul IV insistând asupra Directivei nr. 1999/70/CE privind acordul-cadru cu privire la munca pe durată determinată, încheiat între CES, UCIPÉ și CEIP<sup>15</sup>, Directivei 2002/73/CE de modificare a Directivei 76/207/CEE privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în ceea ce privește accesul la încadrarea în muncă, la formarea și la promovarea profesională, precum și condițiile de muncă<sup>16</sup> și Directivei 2000/78/CE de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă.<sup>17</sup>

Nu a fost omisă nici securitatea socială a lucrătorilor migranți și prestațiile pentru limită de vârstă - coordonarea regimurilor de securitate socială (Regulamentul nr. 1408/71 al Consiliului privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității; Regulamentul nr. 574/72 al Consiliului de stabilire a modalităților de aplicare a Regulamentul nr. 1408/71 al Consiliului privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor

---

<sup>12</sup> Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr.6246/R din 4 noiembrie 2009; Curtea de Apel Alba Iulia, Secția pentru conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 1257 din 3 decembrie 2007.

<sup>13</sup> Curtea de Apel Iași, Secția litigiilor de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 996 din 20 octombrie 2009; Curtea de Apel Ploiești, Secția conflicte de muncă și asigurări sociale, sentința nr. 13 din 11 ianuarie 2008.

<sup>14</sup> Autori Mihai Banu, Dragoș Călin și Mihai Șandru. Articolul a fost publicat inițial în Revista Romană de Drept European nr. 3/2014, p.146-157.

<sup>15</sup> Curtea de Apel Târgu Mureș, Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, sentința nr. 220 din 25 octombrie 2011.

<sup>16</sup> Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 4236/R din 14 octombrie 2010; Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 2838 din 10 aprilie 2012; Tribunalul Mureș, Secția civilă, sentința nr. 64 din 14 ianuarie 2014; Curtea de Apel Iași, Secția litigiilor de muncă și asigurări sociale, decizia nr. 807 din 5 octombrie 2010.

<sup>17</sup> A se vedea Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 2997 din 24 aprilie 2012; Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 4920R din 12 noiembrie 2010 și Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 5012 din 9 septembrie 2011.

acestora care se deplasează în cadrul Comunității)<sup>18</sup> - , dar și securitatea socială a lucrătorilor - egalitate de tratament (Directiva nr. 79/7/CEE privind aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale; Directiva nr. 86/378/CEE privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în cadrul regimurilor profesionale de securitate socială; Directiva nr. 96/97/CE de modificare a Directivei 86/378/CEE privind aplicarea principiului egalității de tratament între bărbați și femei în cadrul regimurilor profesionale de securitate socială).<sup>19</sup>

Ultimul capitol (*Miscellanea*) reprezintă un bonus, surprinzând aspecte diverse din practica instanțelor naționale, de la soluția dată unei acțiuni civile prin care se pretinde împotriva Statului Român un “drept la aplicarea cu prioritate a dreptului Uniunii Europene”<sup>20</sup> la piața fondurilor de pensii private obligatorii și înțelegerile între societățile comerciale – administratori ai fondurilor de pensii private - pentru repartizarea participanților cu aderare dublă<sup>21</sup>, respectiv dreptul persoanelor asigurate de a beneficia de tratament medical în spațiul Uniunii Europene și condițiile de eliberare a formularului E 112<sup>22</sup>.

Sperăm ca acest demers, care se alătură celor deja realizate în cadrul Bibliotecii de drept european, deschisă de Editura Universitară, să fie unul binevenit și de ajutor inclusiv cetățenilor obișnuiți, ale căror drepturi sociale trebuie cunoscute și respectate.

**Dragoș Călin,  
judecător,  
Curtea de Apel București**

**Irina Cioponea,  
judecător,  
Curtea de Apel Ploiești**

---

<sup>18</sup> Tribunalul Timiș, Secția I civilă, sentința civilă nr. 2267 din 23 septembrie 2013; Tribunalul București, Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, sentința civilă nr. 5601 din 10 septembrie 2008; Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr.5414 din 15 noiembrie 2013; Curtea de Apel București, Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr.4099R din 3 iunie 2009.

<sup>19</sup> Tribunalul București, Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, sentința civilă nr. 2992 din 28 martie 2010; Curtea de Apel București, Secția a VII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 3769 din 8 iunie 2011.

<sup>20</sup> Tribunalul București, Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, sentința civilă nr. 559 din 18 ianuarie 2013.

<sup>21</sup> Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția contencios administrativ și fiscal, decizia nr. 1203 din 21 februarie 2013.

<sup>22</sup> A se vedea Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția contencios administrativ, decizia nr. 889 din 21 februarie 2012.

# Concedieri colective în cazul insolvenței societății comerciale și efectul direct orizontal al unei directive. Două hotărâri ale instanțelor române în context european

Mihai BANU, Dragoș CĂLIN, Mihai ȘANDRU

**Motto:**

„Polonius: [...] Ce citești, Alteță?

Hamlet: Vorbe, vorbe, vorbe.

Polonius: Care-i povestea, Alteță?

Hamlet: Între cine și cine?”

(Shakespeare, Hamlet, actul II, scena 2)

**Abstract**

The present paper aims at discussing in a broader framework *pros* and *cons* in what concerns granting horizontal direct effect to provisions of Directive 98/59 in proceedings concerning collective redundancies. The discussion has as a starting point two rather recent judgments delivered by courts of Romania in proceedings concerning collective redundancies prompted by company's insolvency: while a court of Romania acknowledged the principle of the settled case-law of the European Court of Justice, according to which the direct effect of a provision of a directive may not be relied on in proceedings between private parties, another court of Romania used extensively a judgment of the European Court of Justice, implicitly assuming a horizontal direct effect in similar proceedings. Yet, the paper strives to frame this latter decision in the case-law of the European Court of Justice. Following an introduction in the subject-matter, the sections of the paper present and discuss these two judgments rendered by courts of Romania in comparison with the case-law of the European Court of Justice. Even more recently, this latter rejected the possibility of a “revolution” in what concerns legal effects of directive, as legal act of the EU, in the legal system of the member states, and that concerned also the case when the directive is read in conjunction with a provision of the Charter of Fundamental Rights of the EU.

---

\*Articol publicat inițial în Revista Romană de Drept European nr. 3/2014, p.146-157

În România, legea cadru în materie societară este Legea societăților nr. 31/1990, republicată, cu modificări și completări. Denumirea legii a fost, la rândul său, modificată: conform punctului 31 al art. 18 din Legea nr. 76/2012, în tot cuprinsul Legii nr.31/1990, sintagma „societate comercială” sau, după caz, „societăți comerciale” se înlocuiește cu termenul „societate” sau, după caz, „societăți”. Vom utiliza în prezenta lucrare în continuare expresia „societăți comerciale” întrucât normele Uniunii Europene se referă la acestea dar și pentru ușurința în exprimare/citare.



**Keywords:** *insolvency, collective redundancies, Directive 98/59/EC, direct effect, horizontal direct effect, case-law of courts of Romania, Court of Justice of the European Union*

### Rezumat

Articolul de față urmărește discutarea într-un context mai general a argumentelor *pro* și *contra* recunoașterii unui efect direct orizontal dispozițiilor Directivei nr. 98/59 într-un litigiu privind o concediere colectivă. Punctul de pornire al discuției este reprezentat de la două hotărâri relativ recente pronunțate de instanțe române în litigii privind concedieri colective operate în contextul insolvenței societății comerciale: în timp ce o instanță română a făcut aplicarea principiului stabilit în jurisprudența constantă a Curții Europene de Justiție, potrivit căruia într-un litigiu între particulari nu este posibilă invocarea efectului direct al dispoziției unei directive, cealaltă instanță română s-a întemeiat semnificativ pe o hotărâre a Curții Europene de Justiție pentru a conchide implicit în favoarea unui efect direct orizontal într-un alt litigiu asemănător. Or, articolul urmărește încadrarea celei din urmă soluții în jurisprudența Curții Europene de Justiție. Ulterior unei introduceri în context, secțiunile articolului prezintă și discută în paralel cele două hotărâri române în contrapondere cu jurisprudența Curții Europene de Justiție. Chiar mai recent, aceasta din urmă a respins posibilitatea unei „revoluții” în privința efectelor juridice ale directivei, ca act juridic al UE, în dreptul statelor membre, inclusiv în contextul în care directiva este coroborată cu o dispoziție a Cartei drepturilor fundamentale a UE.

**Cuvinte-cheie:** *insolvență; concediere colectivă, Directiva nr. 98/59/CE, efect direct, efect direct orizontal, jurisprudența instanțelor române, Curtea de Justiție a Uniunii Europene*

### 1. Introducere

Două hotărâri recente (decizii în apel) pronunțate de către două instanțe judecătorești române – Curtea de Apel Cluj<sup>1</sup>, respectiv Curtea de Apel Galați<sup>2</sup> – referitoare la procedura de urmat pentru concedieri colective în cazul insolvenței unei societăți comerciale – dau ocazia unei discuții aprofundate cu privire la eventuala justificare a recunoașterii unui efect direct orizontal pentru dispoziții ale unei directive a Uniunii Europene – aici Directiva nr. 98/59/CE<sup>3</sup>. Circumstanțele de fapt ale celor două dosare sunt asemănătoare, însă soluțiile sunt diametral opuse: în timp ce Curtea de Apel Cluj admite un efect direct orizontal în cauză și atribuie prioritate de aplicare dispozițiilor directivei împotriva legii române (contrare), urmând explicit o hotărâre a Curții Europene de Justiție – hotărârea din 3 martie 2011, cauzele conexe C-235/10-C-239/10, *Claes și alții/Landsbanki Luxembourg SA*<sup>4</sup>, Curtea de Apel Galați respinge un atare efect pentru dispozițiile directivei, recurgând, de asemenea, la jurisprudența Curții Europene de Justiție care exclude un efect direct orizontal pentru directivă ca act juridic al Uniunii Europene (hotărârea din 26 februarie 1986, cauza 152/84, *Marshall*<sup>5</sup>).

<sup>1</sup> C. Apel Cluj, secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, decizia civilă nr. 190/2013 din 25 noiembrie 2013, dosar nr. 356/1285/2013/a9, nepublicată.

<sup>2</sup> C. Apel Galați, secția conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 430/2014 din 19 iunie 2014, dosar nr. 2525/113/2013, nepublicată.

<sup>3</sup> Directiva nr. 98/59/CE a Consiliului din 20 iulie 1998 privind apropierea legislațiilor statelor membre cu privire la concedierile colective (JO L 225, 12.08.1998, p. 16, Ediție specială 05/vol. 5, p. 95).

<sup>4</sup> EU:C:2011:119.

<sup>5</sup> EU:C:1986:84.

Mai concret, în aceste dosare s-a ridicat chestiunea aplicării *lex generalis* (Legea nr. 53/2003 – Codul muncii<sup>6</sup>, art. 68-74) sau *lex specialis* (Legea nr. 85/2006<sup>7</sup> privind procedura insolvenței; art. 86 alin. 6) în privința unei concedieri colective în contextul insolvenței unei societăți comerciale: în privința societății aflate în această situație, trebuiau oare aplicate dispozițiile Codului muncii cu privire la procedura de informare și de consultare (care transpun Directiva nr. 98/59) sau, dimpotrivă, trebuia recurs la dispozițiile legii speciale – în materia insolvenței – care dispensa administratorul judiciar de parcurgerea acestei proceduri, cu excepția acordării de preavize? În timp ce Curtea de Apel Galați a reținut această din urmă soluție, cealaltă instanță – Curtea de Apel Cluj – a apreciat că trebuie urmat regimul comun, Codul muncii, ceea ce impunea parcurgerea procedurii (complete) vizate de directivă.

Așadar, poate fi invocată o dispoziție a unei directive într-un litigiu între particulari (persoane private)? Jurisprudența clasică a Curții de Justiție este categorică în această privință. Cu toate acestea, în pofida acestei jurisprudențe constante, poate fi aplicată într-un litigiu între particulari o dispoziție a unei directive urmând interpretarea acelei dispoziții dată de Curtea de Justiție într-un alt litigiu între particulari? Aici răspunsul nu este atât de categoric, dacă avem în vedere hotărârea *Claes și alții*.

În următoarele secțiuni abordăm perspectivele *pro* și *contra* (sau mai precis *contra* și *pro*) unui efect direct orizontal pornind de la aceste două hotărâri judecătorești române; în secțiunea finală încercăm să extragem concluzii mai generale.

## **2. Absența unui efect direct orizontal pentru dispozițiile directivei – decizia Curții de Apel Galați și jurisprudența constantă a Curții Europene de Justiție**

Decizia Curții de Apel Galați urmează poziția clasică a Curții Europene de Justiție în privința efectelor unei directive în ordinea juridică a statelor membre<sup>8</sup>.

Instanța de apel a respins ca neîntemeiat motivul avansat de lucrătorul concediat referitor la nerespectarea Directivei nr. 98/59/CE; instanța a amintit regimul comun în privința cadrului concedierilor colective – art. 1-3 din Directiva nr. 98/59 și art. 68-74 C. muncii, însă a precizat că, în speță, era incident art. 86 alin. (6) din Legea nr. 85/2006, potrivit căruia, prin derogare de la prevederile Codului muncii, după data deschiderii procedurii insolvenței, desfacerea contractelor individuale de muncă ale lucrătorilor nu trebuie să mai parcurgă procedura concedierii colective (procedura generală), ci este necesară doar acordarea unui preaviz de 15 zile lucrătoare personalului concediat.

Apoi, în privința respectării Directivei nr. 98/59, instanța a arătat că „efectul direct al directivelor este condiționat, limitat, întrucât produce efecte numai pe verticală

<sup>6</sup> M.Of. nr. 72 din 5 februarie 2003, cu modificările și completările ulterioare.

<sup>7</sup> M.Of. nr. 359 din 21 aprilie 2006, modificată și completată ulterior. Menționăm, în plus, că legea a fost abrogată mai recent prin Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, M. Of. nr. 466 din 25 iunie 2014.

Norma în vigoare în prezent, art. 123 alin. (8) din Legea nr. 85/2014, dispune: „După data deschiderii procedurii, desfacerea contractelor individuale de muncă ale personalului debitorului se va putea face de urgență de către administratorul judiciar/lichidatorul judiciar. Administratorul judiciar/Lichidatorul judiciar va acorda personalului concediat doar termenul legal de preaviz. În cazul în care sunt incidente dispozițiile Legii nr. 53/2003 – Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în ceea ce privește concedierea colectivă, termenele prevăzute de art. 71 și art. 72 alin. (1) din Legea nr. 53/2003, republicată, cu modificările și completările ulterioare, se reduc la jumătate”.

<sup>8</sup> Pentru o prezentare a efectului direct al directivelor, a se vedea Robert Schütze, *Dreptul constituțional al Uniunii Europene*, Editura Universitară, București, 2012, p. 321-328.

(adică în raporturile particularilor cu statele, deoarece directivele sunt adresate statelor) și numai într-un singur sens (adică impunând statelor obligații în favoarea particularilor)” și a citat pe larg din hotărârea *Marshall* a Curții de Justiție; o directivă nu poate impune obligații prin ea însăși unei persoane private și ea nu poate fi invocată împotriva unei astfel de persoane. Instanța a menționat apoi efectul orizontal indirect și a citat din hotărârea din 14 iulie 1994 a Curții de Justiție în cauza C-91/92, *Faccini Dori*<sup>9</sup>. Instanța a reluat apoi concluzia potrivit căreia, în măsura în care litigiul are loc între persoane private, directiva nu poate fi opusă societății în insolvență.

Prin urmare, decizia Curții de Apel Galați urmează jurisprudența constantă a Curții de Justiție; cu toate acestea, într-un spirit „european”, argumentația utilizată de instanță este incompletă, în măsura în care nu menționează posibilitatea interpretării dreptului național (i.e. român) în conformitate cu dispozițiile directivei. Altfel spus, aici ar fi trebuit examinată posibilitatea unei interpretări conforme, însă, instanța nu a făcut nicio mențiune în acest sens. Pe de altă parte, având în vedere limita *contra legem* impusă interpretării conforme, rezultatul ar fi fost probabil același: norma română în vigoare la data judecării pricinii – art. 86 alin. (6) din Legea nr. 85/2006 – era clară; în schimb, norma în vigoare în prezent pare a îngădui o interpretare conformă, fiind mai puțin categorică<sup>10</sup>.

În hotărârea pronunțată în cauza *Dominguez*<sup>11</sup>, Curtea de Justiție a „arătat încă de la început că problema dacă o dispoziție națională, în măsura în care este contrară dreptului Uniunii, nu trebuie aplicată<sup>12</sup> se pune numai în cazul în care nu este posibilă nicio interpretare conformă a dispoziției în cauză”<sup>13</sup>. Raportându-ne la acest enunț, se poate afirma că instanța română a procedat corect în măsura în care nu a înlăturat aplicarea normei speciale din legea română.

În legătură cu Directiva nr. 98/59 se ridică, însă, întrebarea dacă dispozițiile sale au sau nu efect direct? Precum vom vedea în secțiunea următoare, Curtea de Apel Cluj a presupus un atare efect direct.

Pe de o parte, art. 1 alin. (2) lit. b) din directivă precizează că aceasta nu se aplică în cazul „lucrătorilor din administrația publică sau din instituțiile de drept public (sau, în statele membre în care acest concept nu este cunoscut, de organisme echivalente)”; or, aceasta conduce la concluzia absenței unui atare efect direct pentru dispozițiile directivei.

Pe de altă parte, prin hotărârea Curții de Justiție din 16 iulie 2009, în cauza C-12/08, *Mono Car Styling SA, în lichidare/Dervis Odemis și alții*<sup>14</sup>, instanța Uniunii a răspuns și la o întrebare cu privire la posibilul efect direct al art. 2 din Directiva nr. 98/59. Litigiul din acțiunea principală opunea particulari. Curtea a evitat un răspuns tranșant în privința efectului direct al aceluși articol, iar dacă avem în vedere faptul că, prin procedura trimiterii preliminare (art. 267 TFUE), instanța europeană nu formulează

<sup>9</sup> EU:C:1994:292.

<sup>10</sup> A se vedea art. 123 alin. (8) din Legea nr. 85/2014, citat la n. 7, *supra*.

<sup>11</sup> Hotărârea din 24 ianuarie 2012, cauza C-282/10, *Maribel Dominguez/Centre informatique du Centre Ouest Atlantique și Préfet de la région Centre*, EU:C:2012:33; pentru un comentariu, a se vedea Mirjam de Mol, *Dominguez: O tăcere asurzitoare. Curtea de Justiție a Uniunii Europene (Marea Cameră). Hotărârea din 24 ianuarie 2012, cauza C-282/10, Maribel Dominguez/Centre informatique du Centre Ouest Atlantique și Préfet de la région Centre*, RRDE nr. 2/2013, p. 67-87.

<sup>12</sup> Cf. și „doit être laissée inappliquée” (fr.); „must be disappplied” (en.).

<sup>13</sup> Hotărârea *Dominguez*, *supra* n. 11, pct. 23.

<sup>14</sup> EU:C:2009:466.

opinii consultative asupra unor întrebări generale sau ipotetice, ci contribuie la administrarea justiției în statele membre<sup>15</sup>, putem înțelege rațiunea aceluia răspuns al Curții: „[...] rezultă [...] dintr-o jurisprudență constantă că o directivă nu poate, prin ea însăși, să creeze obligații în sarcina unui particular și, prin urmare, nu poate fi invocată ca atare împotriva sa. Rezultă că nici chiar o dispoziție clară, precisă și necondiționată a unei directive care tinde să confere drepturi sau să impună obligații particularilor nu poate fi aplicată ca atare în cadrul unui litigiu care opune exclusiv particulari [...]”<sup>16</sup>. Cu toate acestea, la aplicarea dreptului intern, instanța națională este obligată să îl interpreteze pe cât posibil în lumina textului și a finalității directivei în cauză pentru a se atinge la rezultatul urmărit de aceasta și, prin urmare, pentru a se conforma dispozițiilor articolului 249 al treilea paragraf CE<sup>17</sup><sup>18</sup> (pct. 59-60 din hotărârea *Mono Car Styling*). Dezvoltând conținutul obligației de interpretare conformă care revine instanței naționale, Curtea de Justiție a mai făcut o precizare esențială pentru discuția de față: în îndeplinirea acelei obligații, „[...] instanța națională are obligația de a asigura, în cadrul competențelor sale, că obligațiile care revin unui astfel de angajator nu sunt reduse în raport cu cele prevăzute la articolul 2 din directiva menționată”, adică art. 2 din Directiva nr. 98/59 (pct. 65 din hotărârea *Mono Car Styling*).

### **3. Ar putea exista o perspectivă favorabilă recunoașterii efectului direct orizontal? Decizia Curții de Apel Cluj...**

Cum se poate interpreta totuși acest din urmă considerent al hotărârii *Mono Car Styling* într-un litigiu între particulari? Un răspuns a oferit decizia pronunțată de Curtea de Apel Cluj.

În pricina judecată de respectiva instanță, apelanta, societatea aflată în insolvență, a avansat trei motive.

Primul dintre acesta viza ignorarea prin soluția în primă instanță a scopului și principiilor procedurii de insolvență, această soluție având ca punct de pornire tot raportul între norma specială [art. 86 alin. (6) din Legea nr. 85/2006] și norma de drept comun (Codul muncii) în privința concedierii colective. Instanța de apel a reținut soluția instanței de fond: „Judecătorul sindic a concluzionat în mod corect că raportat la interpretarea pe care CJUE, a dat-o dispozițiilor art. 1-3 din Directiva nr. 98/59/CE prin hotărârea din 3 martie 2011, pronunțată la solicitarea instanței supreme luxemburgheze – recurs (sic!) preliminar conform art. 267 TFUE – în cauzele conexe C-235/10-C-239/10, Claes și alții/Landsbanki Luxembourg SA, se impune instanței naționale cu forța juridică a actelor normative europene, superioară forței juridice a actelor naționale, dată fiind prerogativa exclusivă a CJUE de interpretare a legislației europene secundare, în scopul interpretării și aplicării uniforme a normelor europene”. Apoi, curtea de apel a apreciat că „[r]elația [pe] care a stabilit-o judecătorul sindic a fost de la norma națională la cea europeană în raport de care chiar și prevalența normei naționale speciale nu poate primi prioritate” și că, „[c]ontrar susținerilor apelantei raportul între norme a fost corect stabilit de judecătorul sindic care a asigurat prevalența

<sup>15</sup> Cf. hotărârea din 16 decembrie 1981, cauza 244/80, *Foglia/Novello (II)*, EU:C:1981:302, pct. 18.

<sup>16</sup> Aici Curtea s-a referit la hotărârea din 5 octombrie 2004, cauzele conexe C-397/01-C-403/01, *Pfeiffer și alții*, EU:C:2004:584, pct. 108 și 109.

<sup>17</sup> În prezent art. 288 al treilea paragraf TFUE.

<sup>18</sup> Curtea citează aici pct. 113 din hotărârea *Pfeiffer și alții*, *supra*, n. 16.